

Kocięcka, Anna

XV Festiwal Muzyki Dawnej na Zamku Królewskim w Warszawie, 29 października-5 grudnia 2005

Kronika Zamkowa 1-2/49-50, 255-259

2005

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Anna Kocięcka

**XV FESTIWAL MUZYKI DAWNEJ
NA ZAMKU KRÓLEWSKIM W WARSZAWIE
29 października - 5 grudnia 2005**

Festiwal Muzyki Dawnej organizowany przez Zamek Królewski w Warszawie i Oddział Warszawski Polskiego Towarzystwa Muzyki Dawnej stał się znaczącym punktem na mapie koncertowej stolicy. Realizowany dzięki stałemu wsparciu finansowemu władz miasta i PZU, sponsora koncertów zamkowych, odbywający się w roku 2005 pod honorowym patronatem Prezydenta m.st. Warszawy Pana Lecha Kaczyńskiego, obecnie Prezydenta Rzeczypospolitej, w programie poszczególnych koncertów przywoływał bogate dziedzictwo muzyczne Polski i Europy. Już inauguracyjny koncert Festiwalu przypominał, tak ważną dla światowej kultury, 400. rocznicę ukazania się *Don Kichota* Miguela Cervantesa. Zespół Zarabanda, jeden z najbardziej znanych zespołów hiszpańskich wykonujących muzykę doby baroku, przybliżył muzykę powstałą w tym czasie w kraju Cervantesa oraz kompozytorów europejskich XVII i XVIII w., czerpiących ze wspaniałych osiągnięć złotego wieku muzyki hiszpańskiej. Koncert mógł się odbyć dzięki współpracy programowej i finansowej Ambasady Hiszpanii i Instytutu Cervantesa, a jak stwierdził we wstępie do tego wieczoru pan Rafael Mendivil Peydro, ambasador Hiszpanii w Polsce, Zamek „jest najlepszym z możliwych miejsc dla wykonania muzyki owych czasów [...] brzmiała ona tu i czterysta lat temu, [...] tak jak prawdopodobnie czytane było dzieło Cervantesa”. Koncert ten

stanowił kontynuację ważnej tradycji Festiwalu - prezentowania muzyki europejskiej w wykonaniu światowej sławy zespołów i solistów europejskich, których występy były i są możliwe dzięki współpracy oraz pomocy ambasad i instytutów kultury. W tym roku jesteśmy wdzięczni również Ambasadzie Niemiec oraz Fundacji Polsko-Niemieckie Pojednanie za pomoc w zorganizowaniu występu zespołu alla polacca z Kolonii, grupującego polskich muzyków tam studiujących i współpracujących z artystami niemieckimi. Zespół ten, prezentujący wokalnie-instrumentalne utwory kameralne XVII i XVIII w., uczestniczył z powodzeniem w wielu festiwalach na terenie Niemiec i z równym sukcesem wystąpił w Warszawie. Trzeba także podkreślić stałą współpracę organizatorów Festiwalu z Forum Kultury Austriackiej. Od pierwszych lat w koncertach festiwalowych uczestniczą uznane zespoły i soliści z Austrii wykonujący muzykę dawną. W roku 2005 grono melomanów zgromadził koncert *Muzyka na vihuelę* w wykonaniu Wolfganga Seierla, wirtuoza gry na tym instrumencie, także popularyzatora i kompozytora.

Podstawowym założeniem programowym Festiwalu jest jednak prezentacja polskich zespołów muzyki dawnej, grających muzykę średniowiecza, renesansu i romantyzmu na instrumentach z epoki. Jubileuszowe koncerty stały się okazją do występów solistów i zespołów uczestniczących w naszym Festiwa-

lu od jego początków, kiedy krystalizował się i rozwijał ich kunszt wykonawczy i oblicze programowe. Co roku dochodziły nowe zespoły, a festiwal na Zamku stawał się znaczącym forum do ich prezentacji, oferując możliwość występów oraz nagrody dla najlepszych wykonawców i zespołów.

Szczególną rolę Festiwalu jest przedstawienie wybitnych osiągnięć muzyki polskiej na tle europejskiej. W XV Festiwalu nie mogło zabraknąć koncertu upamiętniającego 500. rocznicę śmierci Władysława z Gielniowa i urodzin Mikołaja Reja. Specjalizujący się w muzyce polskiego średniowiecza i renesansu zespół Ars Nova pod kierunkiem Jacka Urbaniaka, także dyrektora artystycznego Festiwalu, zaprezentował wspólnie z Wojciechem Siemionem znakomite

utwory polskich kompozytorów XV i XVI w., wydobywające mistrzostwo wiersza Mikołaja Reja i pieśni wielkopostnej Władysława z Gielniowa. Nurt najstarszej tradycji muzyki polskiej prezentowały programy zespołu muzyki średniowiecznej Pressus, wykonującego staropolskie utwory o Chrystusie z rękopisów i kancjonałów polskich, oraz zespołu Ars Cantus z Wrocławia, prezentującego XV-wieczne utwory ze *Śpiewnika Głogowskiego*, stanowiącego bogate dziedzictwo wielogłosowej muzyki renesansu z terenu Dolnego Śląska. Muzycy z Wrocławia przywracają Polsce i Europie te wspaniałe utwory.

Z dziedzictwa muzyki europejskiej zaczerpnął zespół II Tempo pod kierunkiem Agaty Sapiiechy, znakomicie wykonując arie z opery *Juliusz Cezar*

G. F. Haendla z gorąco oklaskiwaną solistką Anną Radziejewską, a w drugiej części koncertu - chór kameralny Sine Nomine z zawsze cieszącym się powodzeniem u publiczności zespołem Concerto Polacco Marka Toporowskiego i znakomitą solistką Anną Mikołajczyk-Niewiedział, prezentując program *Muzyka Dawnej Anglii* pod dyрекcją Piotra Zawistowskiego. Pod jego kierownictwem odbył się także występ zespołu wokalnego Subtilior Ensemble z programem *Muzyka Notre Dame* w kościele ewangelicko-reformowanym.

Nasz Festiwal, cieszący się niezmiennie powodzeniem u publiczności, od dawna rozszerza swój program o koncerty organizowane poza Zamkiem. Początkowo koncerty festiwalowe powtarzane były w Krakowie i Poznaniu, następnie w zabytkowych miejscach Mazowsza, a ostatnio muzyka religijna wykonywana jest w oryginalnych wnętrzach warszawskich kościołów w pobliżu Zamku, dzięki czemu przywraca liturgiczne funkcje muzyki sakralnej. Wspaniale zabrzmiały *Śpiewy mszalne na Święto Chrystusa Króla* w kościele oo. Franciszkanów, przygotowane na podstawie XIII-wiecznych rękopisów franciszkańskich przez zespół Bornus Consort pod kier. Marcina Bornus-Szczyńskiego, powracającego do tradycji śpiewu gregoriańskiego w Polsce. Taki charakter miała także XVI-wieczna *Msza renesansowa* Williama Byrda i Wacława z Szamotuł, wykonana przez zespół wokalny II Canto Minore pod kier. Michała Straszewskiego w Kościele Środowisk Twórczych na placu Teatralnym. Chcielibyśmy utrzymać ten nurt festiwalowy i w przyszłym roku włączyć kościół Świętego Ducha oo. Paulinów, korzystając jednocześnie z ostatnio odkrywanych muzycznych zbiorów Jasnej Góry.

Niekwestionowanym wydarzeniem XV Festiwalu Muzyki Dawnej, wspaniale kończącym jego tegoroczną edycję, był koncert prezentujący publiczności nowo odkryte przez prof. Alinę Żórawską-Witkowską dzieło Johanna Adolfa

Hassego - *Serenatę* z opery *Il Sogno di Scipione* do libretta Pietra Metastasio. Wykonania tego utworu, z wielkim powodzeniem, podjęli się soliści i Zespół Instrumentów Dawnych Warszawskiej Opery Kameralnej - Musicae Antiquae Collegium Varsoviense pod dyr. Kaia Bumanna, z inspiracji dyrektora tej instytucji Stefana Sulkowskiego. Dzięki stałej współpracy Zamku Królewskiego z WOK i jej Dyrektorem Stefanem Sulkowskim oraz podejmowaniu wspólnych zamierzeń z Instytutem Muzykologii Uniwersytetu Warszawskiego wciąż wzbogacamy naszą działalność koncertową i dziedzictwo muzyczne związane z Zamkiem. Koncertem Hassego - z okolicznościową *Serenatą* z dzieła uznanego za zaginione, zachowaną jednak w zbiorach muzycznych Biblioteki Uniwersytetu Drezdeńskiego - po raz kolejny przywracamy twórczość kompozytorów „na służbie” dworu królewskiego w Warszawie. Wykonanie *Il Sogno di Scipione* uświetniło, jak pisze we wstępie do koncertu prof. Alina Żórawska-Witkowska, 63- urodziny Augusta III i odbyło się tylko raz, 7 października 1758 r. w Sali Jadalnej pałacu Saskiego w Warszawie. Zachowana pierwsza część dzieła Hassego, jednego z dwu tylko utworów tego najwybitniejszego w swoim czasie kompozytora, napisanych specjalnie dla Warszawy (drugim jest opera *Zenobia*, wykonana w Warszawie w 1761 r. i włączona do obecnego repertuaru Warszawskiej Opery Kameralnej), potwierdza mistrzowski warsztat kompozytora (zob. Program XV Festiwalu, s. 63 i 64). Warszawska Opera Kameralna za wykonanie utworu Hassego otrzymała nagrodę im. Adama Jarzębskiego Polskiego Towarzystwa Muzyki Dawnej - Oddziału w Warszawie dla najlepszego zespołu i za największe wydarzenie XV Festiwalu Muzyki Dawnej.

Z okazji premiery dzieła Hassego zaprezentowana została na Zamku, z inicjatywy Towarzystwa Hassowskiego w Monachium i Dreźnie, wystawa Jo-

2. Uczestnicy seminarium *Muzyka w dawnej Rzeczypospolitej - europejskie dziedzictwo kultury* podczas zwiedzania wystawy *Johann Adolf Hasse - życie i twórczość* w towarzystwie jej autora Klausa Mullera (w środku), 5 grudnia 2005. Fot. M. Brodzka-Bestry

Johann Adolf Hasse - życie i twórczość, przygotowana przez Klausa Mullera i Klausa Schmidta dla popularyzacji dzieła tego kompozytora w Europie. Publiczność koncertowa z wielkim zainteresowaniem zwiedzała wystawę w obecności autorów; była ona także dostępna od 3 do 5 grudnia dla osób zwiedzających Zamek oraz biorących udział w seminarium kończącym Festiwal. Gościliśmy również grupę 20 członków Towarzystwa Hassowskiego, którzy uczestniczyli w koncercie, zwiedzali Zamek i zapoznawali się z bogatym dziedzictwem kulturalnym Warszawy czasów saskich i dzisiejszym. Liczymy, że ta cenna inicjatywa będzie owocowała dalszą współpracą, odkrywającą wzajemne zależności i wspólne karty kultury europejskiej.

Od 2003 r. - jubileuszu XX-lecia koncertów zamkowych, w których ważne miejsce zajmuje zainicjowany w 1991 r. Festiwal Muzyki Dawnej na Zamku Kró-

lewskim w Warszawie - na zakończenie Festiwalu organizowane jest seminarium *Muzyka w dawnej Rzeczypospolitej - europejskie dziedzictwo kultury*. Tematem poprzednich spotkań było 400-lecie muzyki w Zamku Królewskim w Warszawie oraz muzyka doby Jagiellonów. W tegorocznym (5 grudnia 2005) dr Barbara Przybyszewska-Jarminska podjęła temat początku „theatrum barokowego” w epoce Wazów, a prof. Alina Zórawska-Witkowska temat twórczości Johanna Adolfa Hassego - kompozytora króla polskiego i elektora saskiego. Przedpołudniowa część seminarium została zakończona wspaniałym pokazem tańca dworskiego *Muzyka na dworze Sasów* w wykonaniu zespołu tańca dworskiego *Ardente Sole* pod kier. Romany Agnel oraz kapeli dworskiej *Consortium Sedinum* pod kier. Urszuli Stawickiej i oprowadzaniem po wystawie poświęconej Hassemu przez jej autorów z Drezna. W seminarium, mają-

cym charakter popularyzatorsko-edukacyjny, otwartym dla każdego zainteresowanego, uczestniczą także nauczyciele i uczniowie szkół biorących udział w ofercie edukacyjnej Zamku poświęconej dziedzictwu kulturalnemu z elementami muzyki, której brakuje w programach szkolnych. Dla tej grupy Romana Agnel z zespołem poprowadziła warsztaty tańców dworskich epoki Sasów, demonstrując praktyczne możliwości wykorzystania sztuki w rozbudzeniu wrażliwości i rozwoju artystycznym uczniów.

Warsztaty taneczne, prowadzone przez wybitnych artystów, stanowiły znakomity wstęp do debaty na temat roli muzyki i twórczości artystycznej w edukacji w zakresie dziedzictwa, przewidzianej na zakończenie seminarium. W debacie uczestniczyli muzycy prowadzący zajęcia artystyczne z uczniami, nauczyciele biorący udział w ofercie edukacyjnej Zamku, a także instytucje zajmujące się edukacją o dziedzictwie oraz dziennikarze, którym temat ten jest bliski. Dyskusja, opierająca się na doświadczeniach w pracy edukacyjnej Zamku, do której programów włączana jest muzyka, próbowała określić sytuację i perspektywy edukacji o dziedzictwie. Podstawowy postulat poprzednich seminariów, dotyczący konieczności pil-

nego wprowadzenia muzyki i twórczości artystycznej do szkół, jest wciąż aktualny i wymaga rozwiązań na szczeblu ministerialnym, a także wsparcia ze strony środowisk artystycznych i nauczycielskich. Dotychczasowe doświadczenia instytucji i szkół podejmujących tę działalność wykazują, że profesjonalne kształcenie oraz rozwijanie twórczości artystycznej uczniów to najskuteczniejszy sposób edukacji prowadzącej do rozwoju osobowego i artystycznej wrażliwości młodego pokolenia. Zaniechanie podejmowania wysiłków w tej sprawie spowoduje, że stopniowo działalność twórcza, koncertowa i upowszechniowa będą trafiać w próżnię. Nadzieję napawa jednak fakt, że istnieje grono artystów wspierających i rozumiejących potrzebę działalności edukacyjnej, a także nauczycieli i instytucji ją prowadzących, wspomaganych przez dziennikarzy zajmujących się tym tematem. Od niedawna w Programie II Polskiego Radia, patrona medialnego Festiwalu, działa prowadzony przez red. Tomasza Szachowskiego „kanał edukacyjny”, który poddaje pod dyskusję słuchaczy, a także instytucji do tego powołanych, obecny stan rzeczy, przedstawiając jednocześnie dokonania podmiotów zajmujących się edukacją artystyczną - także Zamku.